

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се полаже у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника прве класе округа београдског Михаила Церовића, начелника исте класе округа пожаревачког с платом коју је до сада имао, по потреби службе; за начелника прве класе округа пожаревачког Милића Милићевића, начелника исте класе Министарства правде с платом коју је до сада имао, по потреби службе; за начелника друге класе округа чачанског Стевана Живановића, начелника исте класе округа пиротског, по потреби службе;

за начелника друге класе округа нишког Петра Благојевића, начелника исте класе округа врањског, — по потреби службе;

за начелника друге класе округа моравског Др. Ђорђа Бошковића, начелника окружног у пензији;

за начелника четврте класе округа врањског Манојла Лазаревића, начелника исте класе округа моравског, по потреби службе; и

за начелника четврте класе округа пиротског Станоја Бељића, члана прве класе управе вароши Београда.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. године у Београду.

Његово Величанство Краљ Петар I, благоволео је, на предлог Министра Унутрашњих Дела, поставити:

за начелника треће класе среза пожењског Влајка М. Поповића, полицијског писара прве класе начелства округа крагујевачког.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а на основу члана 70. закона о уређењу округа и срезова, решено је:

да се окружна скупштина у свакоме округу сазове у редован сазив на дан двадесетог септембра ове године у окружном месту.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. године, у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Иван Ђонић, начелник треће класе округа нишког; и

Живојин Топаловић, начелник треће класе округа чачанског, — на основу § 70. закона о чиновницима грађанског реда, ставе у стање покоја с пензијом која им припада према годинама службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. године у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Петра I, на предлог Министра Унутрашњих Дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Михаило Хаџи-Џонић, полицијски писар треће класе начелства округа нишког, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе у интересу исте.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 10. септембра 1911. год., у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима, Управи града Београда и Суду општине града Београда.

У граду Нова Пешта од 12. августа до 2. септембра ов. год. појавило се 16 обољења са 9 смртних случајева од колере.

Пошто је у томе месту било нових случајева и после 2. септембра ов. год. то се, на основу чл. 7. Па-

риске Конвенције, град Нова Пешта оглашава заражен колером.

У исто доба оглашава се, колером заражена вода у Дунаву.

СБр. 11393.

13. септембра 1911. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела,
М. Трифковић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

БЕЛЕШКЕ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ ПО КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА
КРИТИЧКО ИЗЛАГАЊЕ

од
М. С. Ђурчића
члана Касационог Суда

(СВРШЕТАК)

31. Кад је у коме специјалном закону казано, да ће се оптуженоме новчана казна, коју не би могао платити својим имањем, заменити затвором, онда та замена има да наступи по општем начелу о замени новчане казне затвором, она ће дакле наступити у случају: да оптужени ту казну не може да исплати трећином свога имања. [в. чл. 169. закона о општин.]

[III § V 1911. № 3504].

X. је оптужен за дело из чл. 163. зак. о општинама, на је за то дело и осуђен на 150 динара новчане казне. У пресуди првостепеног суда казано је, да ће оптужени, ако ову казну у 150 динара не плати, бити 15 дана у затвору. [Пресуда петровачког првост. суда IXII 1910. № 24248].

Апелациони Суд одобри ову пресуду, позивајући се у мотивима своје пресуде на § 28. к. зак. по коме ова замена казне наступа на случај да осуђени казну не може да исплати $\frac{1}{3}$ свога имања, али не уноси такву одлуку у диспозитив своје пресуде. [I—13 I 1911—№ 173]

Ову пресуду уништи III одељење Касационога Суда, примедбама од § V 1911 г. № 3504, које гласе:

„Ма да није у закону о општинама изриком предвиђено, да ако оптужени не буду у могућности трећином свога имања платити новчану казну, да се тек онда имају ставити у затвор, ипак суд није могао оптужене осудити на затвор, у случају да не буду могли платити новчану казну из целокупног имања, јер у колико то није предвиђено тим специјалним законом, има се применити одредба § 28. крив. зак.“

Ове су примедбе тачне и њима не треба даљега коментара.

32. О судском поступању на случај да се судском пресудом оптужени осуди за више дела на једну казну, па доцније неко од тих дела буде амнестирано онда, кад је судска пресуда већ извршеном постала.

Начелство окр. моравског, коме је био послан на извршење предмет кривице Х. У. и ост., вратило је овај предмет суду с молбом за објашњење, како ће се пресуда извршити над осуђенима, јер су нека дела, за која су оптужени осуђени, амнестирана, а казна је изречена укупно за више дела.

Услед овога тражења суд је одредио претрес, на који је позвао странке и пошто је од њих узета реч, суд је узео у оцену да су нека од дела амнестирана, па је с обзиром на то сада одмерио казну оптуженима само за она дела, која нису амнестирана. [Решење првост. ђупр. суда од 8 VI 1909. г. № 15322].

На ово решење изјаве жалбу државни тужиоц и браниоц једнога од оптужених, и Касациони Суд уништи то решење примедбама свога I одељења од 9 XII 1909. г. № 13984. Ево тих примедба:

„Кад Апелациони Суд по тач. 6. § 264 и § 265 и 266. крив. с. пост. има права и сам умеравати казну оптуженима, и кад је исти суд по овоме предмету донео своју пресуду под 29 октом. 1908 г. № 4752, која је оснажена решењем Касац. Суда № 726/909, онда је првостепени суд погрешно, што се упустио у раздељивање казне оптуженима, поред извршене пресуде Апелац. Суда, који је ту казну изрекао. Суд дакле није могао ову казну сам делити, пошто се има узети, да је то казна досуђена пресудом Апелац. Суда, који је према томе једино и надлежан, да то раздељивање изврши и донесе одлуку о томе, како се његова пресуда има разумети и извршити, поводом тога што су нека дела помилована, јер се овим појавила немогућност извршења пресуде Апелационога Суда, без обзира на то, што је исти суд одобрио пресуду првостепеног суда — § 281. крив. с. пост.“

Зато је суд тај, по аналогiji § 281. крив. с. пост. имао предмет овај послати Апелац. Суду на решење и даљи надлежни поступак.“

За овај случај нема у нашем крив. с. поступку изричног наређења и тачно је да се овде има применити аналогija

§ 281. крив. с. пост. Истина овде у ствари до суда нема никакве погрешке, коју би он имао да исправља, али стоји немогућност извршења пресуде. Да би се овде пресуда могла да изврши, треба суд да изрекче: на колику казну осуђује оптужене за она дела, која нису амнестирана Суд дакле треба овде да суди, Првостепени Суд правилно је поступио што је одредио претрес, и на исти звао странке и од њих реч узимао, само је тада требао да изрекче и нову пресуду, која би престављала ту исправку, која је потребна да би се пресуда могла да изврши. Таква пресуда саопштила би се странама и онда би се, на случај правног сретства противу исте, имало да поступи по прописима Главе XIX крив. с. пост.

Сматрамо да би овакво поступање било правилније, јер код поступка који је предузет по примедбама Касационога Суда стоје ове две погрешке:

а) Решење замењује судску пресуду, а њиме се у ствари врши суђење.

б) Елиминирају се првостепени суд, а он је надлежан да суди у првом степени, па тек ако има правног сретства, онда се предмет упућује вишем суду.

33. Чиновник, који ошамари какво лице приликом вршења своје службе, не чини тиме дело из § 125. к. зак., већ јавну увреду, учињену делом, која се казни по § 213. к. законика.

Х. је оптужен зато, што је као шеф железничке станице у Н., у канцеларији станице опалио шамар М. трг. помоћнику.

Мотиви првост. суда:

„У радњи оптуженога, што је у својој канцеларији, као шеф станице ошамарио прив. тужиоца, стоји дело из § 125 к. зак. а не дело из § 213. к. зак., јер је оптужени ово дело извршио као државни чиновник, а за појам овога дела није потребно да постоји и повреда тела на оном месту, које је било предмет самовласне туче, већ је довољно да је извесни чиновник свој званичан рад везао са самовласном тучом, а то је овде и учињено.“

Са ових разлога суд је оптуженоме изрекао и казну за дело из § 125. к. зак. [Пресуда првост. беогр. окр. суда 17 XI 1910. № 12260]. Ову пресуду одобрио је и Апелациони Суд. [II 31 I 1911. № 518].

По изјављеним жалбама I одељење Касационога Суда уништило је ову пресуду следећим примедбама:

„Одобравајући пресуду првос. суда, Апелациони Суд погрешно налази, да у радњи опт. Благоја, што је у својој канцеларији ударио један шамар приватном тужиоцу, стоји представљено дело из § 125. казн. зак. Погрешно зато, што се под изразима: „тукао или тући дао,“ који су у овом законском пропису употребљени, има разумети таква радња, која долази под појам *злостављања*, а такав се карактер не може дати инкриминованој радњи оптуженога. — — —

Ну како се ислећењем утврђује, да је оптужени ошамарио прив. тужиоца у

својој канцеларији, дакле на јавном месту, то је Апелациони Суд дужан да оцени, да ли у таквој његовој радњи не стоји дело јавне увреде, делом причињене — § 213. к. зак.“

Услед противразлога Апелационога Суда, предмет је дошао пред Општу Седницу Касационог Суда, која је одржала поменути примедбе, а противразлоге одбацила. [О. с. 13. V 1911. г. № 6324].

Кад се узме у виду случај, који је изнет у Никетићевом казн. законикау код § 125, онда се види да је гледиште опште седнице Касационога Суда у овоме питању стално.

Ово је гледиште правилно. Овде је законодавац имао на уму теже случајеве као: злоставе и телесне повреде, а не и увреде делом. С тога је свакако боља и јаснија одредба немачког казн. зак., која предвиђа, кад чиновник у служби учини да се коме нанесе или кад сам коме у служби нанесе *повреду тела* (§ 340. нем. казн. зак.).

Разуме се, да оваква радња чиновника садржи и дисциплинску кривицу, која се не искључује судским поступањем.

С тога је најбоље *de lege ferenda* ову кривицу, у колико би се она састојала у реалној нијурији или у злостави или телесној повреди, сасвим искључити из одељка „кривица чиновника у служби“ и оставити да за те кривице важе општи прописи казненог законика¹⁾. Чиновнички положај деликвента могао би му судија узети само као отежицу при одмеравању казне.

34. Кад је учињена паљевина објекта, изложених у § 296. к. зак., тако, да се није имало бојати да може наступити каква већа опасност или штета, онда таква кажњива радња долази под појам поништаја туђих ствари, па се учинилац има и казнити по одредбама Главе XXX Казн. Законика.

[Кас. I — 6. X 1908. — № 3456].

Х. је оптужен и стављен под поротни суд и у притвор зато, што је запалио два сена и две шаше Н. Н. из Мораваца, која су била у његовој ливади и тиме учинио дело паљевине из § 296. к. зак.

Мотиви поротнога Суда:

„Преставком прив. тужиоца под заклетвом, полицијским увиђајем и осталим ислећеним околностима утврђено је, да је опт. Х. запалио два сена и две шаше оштећеном Н. које су ствари биле у пољу, у једном простору ограђеном врзивом и да у близини није било никаквог предмета, коме би се ватра могла саопштити, но само једна кошара од прућа тужиочева, у којој тада није било стоке нити других ствари.“

Према томе, пошто од те паљевине, којом су уништена сена и шаше тужиочева, није било никакве веће опасности, и порота цени да је намера учиниоца била, да на овај начин само злонамерно поништи ствари тужиочева. Оваквим сво-

¹⁾ Види у истом смислу и Пројекат Казн. Законика за Краљевину Србију, Мотиви, стр. 689.

www.uj.edu.rs поступком, учинилац је оштетио ту-
жиоца са 250 динара».

Поротни суд огласио је оптуженога за крива. Државни Суд, према изнетим побудама поротнога суда, нашао је да овде не стоји дело паљевине из § 296. к. зак., већ дело поништаја туђих ствари, која се казни по § 289. у в. с § 291. к. зак., па је за то дело оптуженога и осудио. [Пресуда Горњо-Милановачког прв. суда од 18 II 1908. г. № 4592].

Ову пресуду оснажио је и Касациони Суд [II 6 X 1908. № 3456].

Мора се признати да није лако правилно решити изнето питање. Наш законодавац је у § 296. к. зак. веома нејасан и нелогичан, тако да судија нема никакве сигурне основице за решење изнетог случаја. Одељци овога закона супротни су један другом и судија примењујући овакав закон мора увек поступити противно једноме од његових одељака

Да ово изближе објаснимо: У првом одсеку § 296. к. зак. прво се помињу објекти паљевине, па се даље вели »У колико се отуда (т. ј. паљевином) велика опасност и штета породити може«. Овде се дакле ставља као елемент дела *угрожавање у великом обиму* (тј. општа опасност). Ако таквог угрожавања не би било, нема ни дела из § 296. к. зак., већ би стајало дело поништаја туђих ствари из § 289. у в. с § 291. к. зак.

После овога долази други став трећег одсека истог прописа, где се вели: »ако штета не би била већа од 200 гр. чар., а запаљени предмет био би у таквом положају да се није било бојати никакве веће штете и опасности, казна се може спустити и на затвор«.

По овоме законском ставу, сасвим супротно цитираном првом одељку закона, изгледа, да се и паљевина *без угрожавања у великом обиму* уврћује под овај законски пропис, само се допушта спуштање казне на затвор, ако штета причињена паљевином не би била већа од 200 гроша чаршијских. До 1863. год., место садањег трећег одсека § 296. к. зак., био је овај став: »Ако је у поједином случају штета врло мала испала, казна се може и на затвор спустити«. Овакво наређење било је добро и оно је било у хармонији с првим одсеком овога закона. Ну изменама од 1863. год. (пошто је закон и пре онога већ био искварен изменом од 1865. год. види други одсек овога наређења) унет је место цитираног става, сада важећи трећи одсек, који је закон начинио нејасним и нелогичним.

Наш коментатор Ценић вели (код § 296. к. зак., на стр. 775. и 776.) да би он за мање паљевине ових ствари упутио на предњу главу, која говори о повреди туђих ствари, да законодавац, другом и трећом тачком овога §-а, није све случајеве паљевине овде ставио.

Ми се с овим не слажемо, јер држимо да овим изменама (од 1861 и 1863. год.) законодавац није изменио главни основ, на коме је извршена конструкција деликта из § 296. зак. — *угрожавање у великом обиму* — ма да се не може пори-

цати да и једна и друга измена чине праву бесмислицу према првом одсеку закона, који је остао непромењен. Према овоме, за постојање деликта из § 296. к. зак. мора се тражити да стоји изнети моменат угрожавања, јер се он изрично законом тражи, а ако тога нема — онда може стојати само поништај ствари из § 289 и 291. к. зак.

Што се тиче измене од 1863 год. њоме је свакако законодавац хтео да изврши ублажавање казне за овај исти деликт угрожавања, где је штета испала мањом од 200 гр. чар. па је то незгодно извео и из тог става избацио елемент *веће опасности*. Ово избацивање сматрамо много пре као случајну грешку неже ли као намеру законодавца да свима паљевинама у опште одузме карактер деликта угрожавања и тиме сасвим поништи деликт из првог одсека § 296. јер на сваки начин да се то озбиљно хтело, требало је приликом ових измена то учинити и са овим одсеком истог закона.

Ако би се противно тумачило, онда ми не знамо под који би закон могли подвести паљевину ствари, означених у § 296. кад је вредност штете већа од 200 гр. чар., а није било опасности, која се по § 296. првог одсека изрично тражи. Онда тај деликт очигледно не може доћи под први одсек § 296, а не би могао доћи ни под последњи став трећег одсека истог закона, јер се ту тражи мања вредност. Па шта ћемо онда с њиме? Морамо га негде подвести, и најбоље ћемо учинити ако га подведемо под § 289 у в. с. § 291 к. зак.¹⁾

ТРАГОВИ ОБИЈАЊА²⁾

У крађама помоћу обијања, трагови и отисци од употребљеног оруђа од највеће су важности по истрагу. Они нас обавештавају о врсти оруђа које је злочинац употребио, о његовој већој или мањој умешности а, понекад, и о самом његовом идентитету.

Упознајмо се у почетку са дефиницијом отиска коју нам даје Д-р. Андре Фрекон у својој знаменитој студији: »*Отисцима у опште и њиховој примени у судско-медицинској пракси*»³⁾ — првој студији овог рода — која је и данас сачувала своју вредност.

»Са гледишта судско-медицинског — вели Д-р. Фрекон — отисак је свака фи-

¹⁾ Овај § 296 к. зак. сасвим је фаталан. Код њега има још једна нелогичност. Измењена од 26. марта 1893 г. било је додато: »Злочинци за казнима дела изложена у првој тачки овога §-а да се казне сирћу.«²⁾ Пу тај додатак укинут је изменама и допунама од 13 маја 1902. г. Тако дакле сада после ових измена од 1902. г. по првом одсеку § 296. казни се робијом до 15 година најтежа паљевина и по вредности и по начину извршења, а паљевина с мањом штетом и под истим осталим условима (ако штета не би била већа од 1000 гр. чар.) казни се до 20 година робије. Ово је заиста прави апсурд.!

²⁾ Из дела Д-р. Р. А. Рајса: Manuel de police scientifique (technique).

³⁾ Des empreintes en général et de leur application dans la pratique judiciaire (Lyon, 1889).

гура коју производи један део тела или ма који предмет, овлажен или не материјом у боји, на површини с којом је у додиру, — фигура — која показује форму или бар контуре објекта који ју је произвео, и чије је брижљиво испитивање у стању да утврди идентитет једне личности, као и односе или интервенцију извесног објекта у криминалној атери.

Има две врсте отисака. Једни постају услед шупљине, угнућа у земљи, снегу ит.д. и то су *негативни* отисци. Други просто представљају фигуре или слике, и нацртани су на паркетима, тапетима итд. Ови отисци *позитивни* су ако су произведени услед додира са телом, које је овлажено ма каквом материјом⁴⁾.

Отисци или трагови оруђа за обијање готово су увек негативни, јер постају услед притиска ових оруђа на материје које се у већој или мањој мери могу згњечити, као што су дрво, гипс и т. д.

Позитивни отисци производе се понекад, истина врло ретко, услед стављања пљоснатих оруђа на равне површине, које су покривене прашином.

Трагови обијања могу произићи од врло разноликог оруђа, које је немогућно поименце набројати, пошто је сваки предмет, који се може увући између две површине, а притом је довољно отпоран, способан за обијање. Отуда и врло велика разноликост отисака, која захтева специјално студирање готово за сваки случај који се јави у пракси.

Места на којима треба тражити трагове обијања.

Где треба тражити трагове оруђа за обијање? Пре свега очигледно на свима вратима или отворима, који се редовно закључавају, и кроз које се долази на место покрађе. Пошто крадљивац треба да дође до овог места, и пошто су врата, која до њега воде, обично затворена, он је принуђен да их насилно отвори. Први отисци за обијање налазе се, дакле, на вратима. То су обично најважнији отисци за истраживања, јер су врата, по правду, више заштићена од обијања на намештај. Употребљујући више снаге да их разбије, крадљивац ће, самим тим, произвести дубље и јасније отиске на меблу. Међутим дешава се понекад, да се и на меблу нађу трагови, по изгледу незнатни, који су много кориснији за идентификовање од прагова на вратима.

Пошто су прегледана врата, трагове обијања треба тражити на намештају, који је крадљивац обио тражећи предмете од вредности.

Трагови обијања врата налазе се делом на унутрашњој ивици оквира, а делом на местима спајања табли (дасака) са оквиром. Према покретима извршеним за време обијања, траг оштрице или врха оруђа налазиће се или на оквиру врата, или на спољашњој ивици места спајања табли. Ако су врата двокрилна, отисци ће се налазити на дебљини непокретног крила.

Отисци оштре стране оруђа могу нас обавестити о покретима крадљивчевим

за време обијања. Ако се ови отисци налазе на оквиру, покрет је био одбојни, што ће рећи да је оруђе, употребљено као полуга, гурано у врата. Ако ли се пак отисци налазе на ивици састављања табли, покрет је извршен у противном правцу, што значи да је крадљивац трзао себи оруђе, које је претходно био увукао између крила врата и ивице оквира. Овај последњи покрет обично је безуспешан код простих једнокрилних врата, јер оруђе не може да продре у довољној мери и да произведе довољну рупу. Поред овога, и сила употребљена за извршење овог покрета мања је од оне у покрету гурања. Први покрет привлачења (трзања) међутим је готово увек потребан да би се оруђе могло увући између крила и оквира. Овај покрет махом се редовно употребљује и за први напад на двокрилна врата. Пошто је непокретно крило врата много крће од оквира, то је и рупа, која се овом приликом производи, довољна да се у њу увуче клин или подметач.

Отисци оштрог дела оруђа, који се налазе сасвим близу један до другог, или се чак делом покривају, доказују да са разбијањем врата није ишло тако лако, или да је употребљено оруђе било слабо, услед чега је крадљивац — да би добио довољну рупу за увлачење клина — био принуђен да помиче лагано, на брави, своје оруђе у моменту растављања крила врата, или само једног крила од оквира.

За лакше обијање врата са једним крилом, крадљивац се служи оруђем савијеним у облику лакта, чији се држак налази близу ивице спајања табли, док оштрица буши дрво од оквира врата близу његове ивице. Притисци са оваквим оруђима извршују се покретима гурања. Ивица оквира врата у овим случајевима напада се приликом првог покрета трзања, оштрицом оруђа, у моменту кад је оно увучено између оквира и крила врата. Она је, дакле, само лако окрњена. Отисак оштрице на оквиру дубок је на крајевима, али му се дубина нагло смањује ка ивици. На ивици крила констатује се плићи или дубљи траг од дршке оруђа, према природи дрвета. Ако су врата лакована, лак је често згњечен и сљуштен.

Покрет привлачења — трзања — употребљен за отварање једнокрилних врата заокружује или спљештава ивицу оквира. Ако оруђе није померано за време притискивања, ово заокружење има ширину оног дела дршке које је до оштрице, и ограничено је са обе стране испупчењем, чија висина зависи од дебљине оруђа, употребљене силе и природе дрвета.

Отисак оштрице оруђе налази се на оном делу спајања табли, који прелази оквир. Сва ова означања односе се, разуме се само по себи, на врата која се изнутра отварају. На вратима, која се са поља отварају, положај отисака обрнут је.

Поменули смо, да су оруђа која се употребљавају за обијање веома разноврсна: почев од ђускије, класичног оруђа специјалисте за обијање па до простог

длета камењарских радника или чак и обичне секире.

Отисци свију ових врста оруђа разликују се, сасвим природно, међу собом. Вускија обично производи правилан отисак свога оштрог дела, много шири но дубљи, док је отисак камењарског длета више или мање конусан. Обијање са овим последњим оруђем доста је тешко, јер, пошто је тачка наслона врло уска, врх оруђа продире дубоко у дрво, услед чега је рупа између крила, или између једног крила и рагастов врата, незнатна. Најзад, секира производи специјалан отисак, који се одликује својом ширином. Она је, у осталом, често забијена између оквира и крила врата, услед чега је један део дрвета скинут њеном оштрицом.

Имали смо прилике више пута да посматрамо како крадљивци, да би што лакше увукли своја оруђа обијања између крила, или између једног крила и оквира врата, дељу овај последњи помоћу врха перореза. Ово се нарочито ради кад се за обијање употребљују велика оруђа са дебелим оштрицама.

Одржање отисака.

Трагови и отисци оруђа за обијање врло су корисни по истрагу, те их с тога треба сачувати. У важним случајевима треба просто исећи делове врата на којима се налазе типични отисци, и сачувати их тако у природи за истрагу. Ово радикално средство може се, разуме се, употребити само у највећим крађама, јер треба избегавати, у колико је год то могуће, уништавање туђе имовине.

Ако је немогуће сачувати ове отиске у природном стању, треба их фотографисати и излити. Фотографија треба да буде што већа, и за сваки отисак засебна. Ако има много отисака, треба међу њима изабрати најбоље, односно најјасније. Фотографисање посебно треба да буде допуњено општом фотографијом, на којој ће се видети цела нападнута површина врата. Да би се добила тачна редукција фотографија, треба поред сваког отиска ставити парче хартије, величине једног десиметра и подељено на милиметре. А да би се на фотографији добиле тачне мере, треба фотографски апарат тако наместити да буде потпуно паралелан објекту који се фотографише. Употреба светлости магнезијума потребна је у свима случајевима непотпуног осветљења. Много је боље, међутим, скинути врата на којима се налазе отисци и пренети их, ради фотографисања, у атеље фотографски, јер се у овом осветљењу може по вољи удешавати, па чак и добити јаснији отисци на фотографији помоћу згодног осветљења.

За изливање отисака оруђа употребљује се восак за моделисање. Треба изабрати восак средње чврстине, више чврст но мек. Ако је восак сувише мек, он се лако лепи за неравнине дрвета и повлачи им са собом, услед чега се отисак криви. Пошто се восак умекша топлотом руку, гњечењем, треба га добро притиснути на отисак који се жели репродуковати, и после два до три минута — које

му је време потребно да се охлади и очврсне — подићи га најљиво. Позитивна матрица, добијена на овај начин, показиваће најситније детаље отиска. Позитивне матрице служе даље за изливање калуца отисака у гипсу. Ови последњи, као негативи, репродукују тачно отисак нађен на месту извршеног дела, и корисно служе даље за евентуално употребење са оруђима нађеним код осумњичених личности, односно са отисцима ових оруђа. Поред овога они, заједно са фотографијом, служе и за доказивање пред судовима.

Отисци оруђа на намештају.

Делови намештаја, на којима се могу наћи отисци оруђа за обијање јесу: шифонери, писаћи столови, наслони за писање, фијоке на орманима и т. д. и у опште сваки део намештаја који служи за остављање ствари, а затвара се кључем. Трагови, који се налазе на намештају, исти су као и они на вратима. Сва је разлика у томе што се крадљивци за обијање брава на намештају служе оруђима мањих димензија, једно с тога што им је за ово потребна и мања снага, а друго што је често немогуће, или бар врло тешко, радити са великим оруђем приликом обијања намештаја. Изузетак од овог чине обични крадљивци обијачи, који се служе једним истим оруђем и за обијање врата и за обијање намештаја, пошто не располажу алатом крадљиваца специјалиста.

Констатације, које се могу чинити на основу отисака оруђа на намештају, исте су као и код отисака на вратима.

Идентификовање помоћу отисака оруђа.

Отисци оруђа на вратима и намештају служе, као што је раније речено, за реконституисање механизма обијања, и одређивање врсте оруђа које их је произвело, али они, поред овога, могу пружити истражи корисна обавештења и о идентитету употребљеног оруђа, а самим овим и о идентитету крадљивца.

Добри отисци — а они су доста чести — репродукују верно све особености оштре стране оруђа, а врло често и један део његове дршке. На овај начин недостаци употребљеног оруђа констатоваће се на отиску у обрнутом положају. Подударност свију недостатака оштрице оруђа са онима на нађеном отиску, биће доказ да је овај произведен дотичним оруђем.

Многи нови инструменти имају оштрицу без икаквих недостатака и толико велику, да се она репродукује на дрвету, нарочито ако је ово превучено лаком који се лушти. У овом случају идентитет или неидентитет отиска утврђује се на основу подударности величине отиска са величином инструмента. Само што у овим случајевима, т.ј. кад се идентитет утврђује на основу величине и форме отиска, не треба изгубити из вида да се оруђа, која служе за обијање, прздају у трговинама на хиљаде, и да фабрикација на велико нуди масу сличних. Облик и величина отиска не могу се, дакле, сматрати као апсолутни доказ идентитета,

осам ако је оруђе, које га је произвело, израда занатска а не фабрична.

Браник, који се ставља на крајеве извесних инструмената, да би их спречио да се сами отварају, и који се заједно с њима репродукује на отиску, може такође послужити за идентификацију оруђа.

Методe идентификавања оруђа обијања, а делом и извршилаца крађа помоћу отисака нађених на месту извршеног дела, најбоље ће се видети из неколико практичних примера које ћемо овде изложити, употребљујући чак и текст наших протокола вештачења.

Идентификовање помоћу отисака нађених на једном наслову за писање.

По захтеву истражног судије изишли смо на место извршене крађе са обијањем. Крадљивац је ушао у собу Б... помоћу обичног калауза и разбио наслон за писање да би се дочепао златног сата, који је у њему био. Овај наслон налази се на столу, у једној мансарди, чија су врата отворена помоћу калауза или лажног кључа. Брава је нетакнута. Наслон је од чамовине, политиран, са обичном, више слабом бравом, која се може врло лако разбити. На поклопцу и ивици наслона налазило се више отисака од оруђа којим је овај изломљен.

„Код именованог А..., који је осумњичен за ову крађу, нађено је: један кључ за завртање и одвртање шrafoва и више лажних кључева и калауза, од којих неки лако отварају врата од мансарде, у којој је био наслон за писање. Кључ за завртање и одвртање, чија је оштрица у врло рђавом стању, подудар се потпуно са отисцима на наслову. Сви недостаци оштрице овог оруђа показују се и на отиску у дрвету од наслона, што се врло јасно види и из фотографија. Да би контролисали ову констатацију, ми смо на једној крстој дрвеној дашцици, а под истим условима под којима се и крадљивац морао налазити за време ломљења наслона, произвели отиске са кључем који је нађен код осумњиченог. Сви отисци, које смо ми произвели, потпуно су слични са отисцима нађеним на наслову, само што су мало јаснији услед тога што дашчица није била политирана као наслон. Један други отисак, који се налази на ивици наслона, одговара средњем делу оруђа. Ово се може лако проверити сравњењем увеличаних фотографских снимака. Све фотографије, које су приложене уз овај рапорт, четвороструко су увећане. Оне очигледно доказују да је обијање извршено са оруђем нађеним код А...“

Закључак: Пошто више лажних кључева, нађених код осумњиченог А. отварају мансарду Б... и пошто је кључем за одвртање, који је такође нађен код њега, извршено обијање наслона, то и осумњичени мора бити извршилац крађе у мансарди Б... апартмана“

(СВРШИТЕ СЕ)

ПОУЧНО-ЗАБАВНИ ДЕО

ВИДОКОВИ МЕМОАРИ.

(НАСТАВАК)

Девета глава.

О колонизацији осуђеника.

„Погледајте, књигу присталице колонизације“ погледајте леп напредак Нове Галије; има свега четрдесет година¹⁾ како су Енглези почели да шаљу своје осуђенике и већ тамо има пет вароши; тамо већ обрађују и луксузне вештине а имају и штампу. У Сиднеј-Ков-у, главном месту, колоније, штампају се троје новине; основали су ту разна философска и земљорадничка друштва; подигли су једну католичку и две протестантске цркве. И ако су већина насељеника и млађих чиновника пуштени осуђеници, или они који су издржали казну, ипак, сви се владају добро и исправни су грађани. Женскиње које се осрамотило и одметнуло од рода у Енглеској, или које је постало мајком срамотећи све своје, овде су у новим везама пример реда и исправности. У корист овог система говори још једна околност која није без интереса. Рад осуђеника у Енглеској, конкуришући слободним занатлијама, има за рђаву последицу да занатлије остају без посла и према томе смањује се надница сиротињи; у место да рад осуђеника буде користан он је штетан. У Новој Галији, напротив, далеко од тога да сметају занатлијама, осуђеници су у исто време и потрошачи занатлијских производа, јер се ту троше само енглески производи. Увоз у Нову Галију достигао је 350.000 фунти штерлинга, а извоз производа из Енглеске на којима ради сиротиња цени се на трећину ове суме. Ето користи од колонизације шта; смета да исто уради и Француска?²⁾

Све је то, нема спора, лепо, али да ли је све тачно? Може ли се извести закључак да је овај систем згодан за Француску? На прво питање одговарам, да у Енглеској нису нимало више сагласни, него код нас, о корисности колонизације осуђеника у опште, и о успесима Нове Галије посебице. Независно од сваког другог опажања, Нова Галија служи згодно британској трговини за станице између Индије, Кине, Судских Острва и целог источног островља. На ипак те користи, које би се, може бити, могле добити и без увођења колонизације, не изгледају да би покриле грдне трошкове, које је колонизација изазвала и који се наставаљају на штету државе, да влада нема на терету од пре неколико година и један број од осам до десет хиљада пресељених, за које се у Енглеској не би могло наћи корисно заузимање. Овим се објашњава потпуно и предлог поднет скупштини да се у Нову Галију, или у установе које њој

припадају, шаљу и ирландски ускоци; број сиротиње тиме би се смањило, а ускоци би тамо имали осуђенике који би им крчењем земљишта и подизањем станова спремиле боравиште.

Очекујући да се влада реши, беспослени осуђеници живе једним за њих мора бити врло угодним животом, јер је једном скорашњом истрагом утврђено, да су многи кривци намерно удешавали да буду кажњени за дело које повлачи казну шаљања у колонију. Човечност, разуме се, не би имала ништа противу овога, ако би ова угодност поправљала навике осуђених, али се зна да доколичарство само увећава рђаве навике; о томе има доказа на онима који су се по издржању осуде вратили у Енглеску. Ни у колонији није примећено да се поправљају, јер се зна да су они запалили три цркве подигнуте у Сиднеј Ков-у, две у доказаној намери да не би присуствовали служби божјој, што је за њих обвезно.

Најзад жене, за које кажу да су се поправиле променив земљу, дају вечити пример разузданости, донекле изазвате грдном бројном разликом у полу, јер на четрнаест људи долази једва једно женскиње. Брак са помилованим или ослобођеним осуђеником, који се може с места развести, то је прво што жене — изгнанице траже приликом доласка, то јест, удаће се за човека који пристаје на тај услов. Оне тако често узимају старца, бедника, кога остављају после неколико дана да би отишле у Сиднеј и да ту некажњено живе пороком. Из тога опет излази да се деца, која се овако роде, окружења рђавим примерима, одају проституцији још у најраније доба.

Због ових ствари, случајно скупљених у скупштинској дебати о стању земље, излази да је колонизација далеко од тога да поправља морал осуђеника, као што је се веровало, а сем тога она је неизводљива за Француску. Први главни разлог је то, што Француска нема земље згодне за ту сврху, јер установити тако што у Светој Марији, на Мадагаскару, јединој француској земљи која би могла послужити за ову ствар, било би готово сигурно послати у смрт не само осуђенике, него још и управљаче и чуваре. Мали број оних, који не би због климе пропали, не би се могао уздржати да не гусари по мору, као што је већ више пута чињено у Новој Галији, и место казног завода створило би се легло нових разбојника. С друге стране немогуће је и помислити иселити осуђенике у коју другу насеобину, па чак ни у Гујану, чије пусте равнице не би довољно обезбедиле неопходно издвајање; бежања би се умножила и насељеници би могли подсетити на лекцију коју је, кажу, дао Франклин енглеској влади, која у то време шаљаше још своје осуђенике у Сједињене Државе. Кажу да је он, чим спровод стигне у Бостон, слао министру Валполу четири сандука змија звечарки молећи га, да их пусти у Виндзор-башту „да би се, каже он, раса умножила и постала тако корисна Енглеској као што су осуђеници били Северној Америци.“

¹⁾ Мемоари су штампани 1828. год.

²⁾ Данас и Француска има осуђеничку колонију Пр.

Данас се у Новој Галији много више бежи у групама него што се то може замислити. О томе се доказ налази у овоме ставу *L'une Relation*, који је објавио у Лондону неки пуштени осуђеник, који је и не помисљајући да убија углед установе учинио да буде ускоро затворен за нове злочине.

»Кад је дошао крај мога изгнанства, и кад сам се решио да напустим колонију, укрцао сам се као слуга код неког племића и његове жене, бивших осуђеника — изгнанника, који су имали зашто радовати се повратку у Енглеску и тамошњем животу. Помислише се да сам и ја требао бити задовољан и спокојан. Ништа од тога; никад нисам био жалоснији ни забринутости као од часа кад сам ушао у лађу. Ево зашто: повео сам са мном шест осуђеника, мојих другова и био сам их сакрио на дну лађе. Ја сам те луде много уважавао, а дужност је изгнанника, који оставља ту земљу изгнаних, да никада не остави пријатеља ако има начина да му помогне изаћи. Највише сам се бринуо што је овим људима требало набавити хране: зато сам морао почети да крадем, а тим сам сваки час могао издати и себе и њих. Сваке вечери прегледао сам да ли имају што им треба и доносио сам им крађу.

»На лађи је било много путника и ја сам од сваког узимао по мало да не би познали и да би дуже трајало. Али и поред те обазривости чуо сам често да једни другима говоре, како им се храна троши брзо, а не могу да погоде узрок. Највише ме је бацало у бригу сирово месо, јер њега су моји другови морали јести такво какво је, а нисам га могао увек ни набавити, нарочито кад је била месечина, и тад сам морао дизати два пута више хлеба. Најзад мој господар нареди да ја кувам за њега и његову жену, те сам ову прилику искористио: ако сам кувао чорбу, делио сам увек напола и половину давао друговима. Све што сам могао дохватити давао сам им такође, а посећивао сам често и куvara на лађи, кобојаги из другарства, те сам и од њега дизао.

»На лађи сам као пријатеља имао и једног качара, који се, као и ја, пошто је издржао осуду, враћаше кући; поверим му моју тајну и он ме је невероватно помагао у крађи код куvara: обично га изведе на страну и задржава док ја узмем извесан део од свега што ми дође под руку. Осим овог качара на лађи је био и један морнар, који је такође знао за моју тајну, а видеће се доцније да је то био шпијун.

»Једне недеље, било је месец дана како смо на мору, качар и морнар разговараху се на предњем крају лађе и за мало па се посвађаше за неку ситуацију. У том тренутку ја сам отварао један сандук да узмем штогод, кад морнар, који је љутито оставио качара, наиђе поред мене и помислив због сумрака од мене да је неки други његов познаник, ударајући ме по рамену, упита ме где је капетан? «Ја му показах, али познав ме он се удаљи брзо и уђе у капетанову собу вичући на сав глас: »Убице!..

разбојници !!... ми смо пропали... лађа је заробљена... Има десет људи сакривени на дну, тај и тај (и он именована мене и качара) су у завери, они ће да заузму лађу и да нас поубијају све«..

»Одмах капетан зовну свога помоћника, поспе се с њим на кров и нареди да се сви скупе. Пошто смо се скупили морнар нас означи опет, мене и качара, као вође завере, тврдећи да има десет људи сакривених на дну лађе. Сишли су одмах доле са свећом, али се вратише не нашав ништа; тако су добро били сакривени моји људи. Али капетан се не задовољи тим него нареди да се тај део лађе напуни димом. Сироти људи су морали изаћи да се не би у диму угушили. Излазећи горе изгледали су јадно; од поласка из Сиднеј-Ков-а нису се ни бријали ни умивали а одело им је било све у ритам. Овај приказ био је још жалоснији у мраку осветљен свега једном лампом.

Капетан нареди да им метну лисице на руке, затим, пошто их је испитао и уверио се да их нема више од шест, нареди да полежу потрбушке. Остајаше још други део ове игре, а он се састојао у томе да и самни и са качарем поступи као и с њима. Кад се и то сврши бацаше на нас једно велико платно, које нас потпуно зави. Тако смо провели ноћ. Сутра дан рано изјутра, једног по једног, помоћу конопца опасаног око појаса, скидоше нас на дно лађе у једну ћелију, у којој је био такав мрак, да се и ми сами не виђасмо. Ту смо лежали на голим даскама; за храну добијали смо сваки дан сваки по оку воде и пола оке хлеба. То смо примали и не видећи га; морнар коме је била дужност да нам даје храну, јављао нам је узвиком да пружа руку, а кад примимо оброк ми смо га делили пипајући се међу собом.

Овако затворене држали су нас четрнаест дана, а то ће рећи, док нисмо стигли на гребен Добре Наде. Капетан оде гувернеру и јави му, да има на лађи побеглих осуђеника и замоли га, да ли би их могао примити и затворити у општи затвор, али овај одговори да он нема шта с њима да ради и да неће да се они искрцавају. Међутим се капетан утешити брзо дознав да у луци има једна ирландска лађа, која носи осуђенике за Ботани-Беј. Он се договори са капетаном те лађе и решише без тешкоће да он моје другове поведе са собом, и затим дође на нашу лађу, одведе их, и ја нисам више видео ни једне ни друге«.

Сметње које сам поменуо тако су велике и да не говорим о могућности поморског рата, који би погоршавао још више положај и спречио свако општење и сваки пренос. Зна се да зараћене стране у интересу науке дозвољавају пролаз природњацима и математичарима, али је слободно посумњати да ли би то дозволиле осуђеницима, који би увек могли бити преобучени војници.

Узмимо за тренутак да су све ове сметње отклоњене и да одашиљање буде могуће: хоће ли оно бити вечито за све осуђенике без разлике, или ће се у примени назити на начело постепено-

сти, које је усвојено за робију. У првој поставци ништа се свака сразмера између казне и кривице, јер човек који би по закону заслужио привремену робију, неће, онако исто као и онај, који је осуђен на вечиту робију, видети више своју земљу ако га одведу у колонију. У Енглеској где се минимум трајања изгнанства (депортације) — седам година — примењује за крађу од двадесет четири суа, као и за тешка насиља учињена противу власти, ова несразмера постоји, али она често још блажи суровост законодавства, које казни смрћу кривице кажњиве код нас усамљеничким затвором. Тако да у енглеским судовима ништа није необично да се чује како, при изрицању пресуде, осуђени на изгнанство каже: *господо, ја вам благодарим*.

Ако изгнанство није вечито, долази се у незгоду на коју сваке године указују окружне скупштине протествујући противу мешања пуштених робијаша са народом. Наши пуштени робијаша враћају се у друштво са новим мањинама које су добили у заводу. Све то гони да се верује, да би они били непоправљивији него енглески изгнаници, које њихов путнички и колонизаторски дух њезује често за земљу на коју су пресељени.

Ако се усвоји да је колонизација немогућна, онда не остаје друго за побољшање морала код осуђеника него у казним заводима увести потребне новине стечене искуством. Прво би било потребно извојити осуђенике према њиховим способностима, а за то је потребно испитати не само последње њихово владање, него још и њихове везе и њихове претке; о тим стварима не брине се ни мало управа завода којој је само брига да спречи бегство; и људи, који би се поправили морају да се задовоље оним ситним милостима, резервисаним данас за смеле крадљивце, и за осуђене на вечиту робију, које се чувају да им униште вољу за бежањем. То је још једино средство да их задржите, јер ништа више не може отежати њихову казну. Било би најзад корисно у циљу поправке осуђеника скратити казне, јер један човек, кога би бављење од шест месеци у затвору поправило, излази после пет година потпуно покварен.

Једна друга предостројност, предузимана према робијашима, који имају да издрже више година, јесте, метнути их заједно, по два, са онима који имају да издрже једну кратку осуду. Верује се да им се тако постављају чувари, који ненавикнути на бежање и бојећи се да не продуже свој затвор, ако се посумња да су саучесници, проказивали би сваки покушај бегства. Али, отуда излази напротив, да се новајлија удружен са прекаљеним робијашем поквари брзо. Преко дана (робијаше у казним заједницама окривљају само у вече) он иде стално са својим другом у друштво других разбојника, где се квари примером онога што разврат страсти може најнаказније створити. Разумете ме... Али зар није одвратно водити јавно организовану проституцију, која се чак и у средини разврата великих вароши, крије, видети како се бар

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Учињена су нам ова питања:

I

Суд општине рсовачке, актом својим Бр. 1121, пита:

»Председник овога суда дао је оставку на своје звање, па пошто му онда није уважена од стране одбора, он је изјавио жалбу противу решења одборског Г. Мин. Унутрашњих Дела. Ово решење одборско поништено је због тога, што нису именовани законски прописи, на основу којих је донесено.

Кад су акта дошла одбору понова на решење, према примедбама Г. Мин. Унутрашњих Дела, онда се подносиоц оставке изјаснио, да повлачи оставку, и моли да је одбор сматра као и да не постоји, јер је нестало узрока, који су га определили да оставку поднесе.

Суд и одбор не знају сада шта да раде са овим актима, пошто молиоц повлачи оставку — да ли да одлучи да се оставка сматра да не постоји, или да исту уважи и противу в ње молиоца, и ако је повлачи, и како је правилнији рад и законитији.

Према овоме суд моли за обавештење, по могућству у првом наредном броју, јер предмет чека на рад.

— На ово питање одговарамо:

По члану 107. закона о општинама, председник и остали општински часници могу дати оставку на своје положаје, ако за то има оправданих разлога, и ову им уважава или одбија општински одбор.

У случајевима кад општински одбор уважи оставку, онда је његово решење извршно, и дотични се часник разрешава од дужности.

Пошто одбор уважи оставку, изјава дотичног часника, да оставку повлачи, не може се узимати у обзир.

А у овом случају, где је одбор одбио да уважи оставку, и где се стоји пред новом одлуком, председник може да тргне своју оставку, и да остане и даље на положају, јер са овога није ни силазио.

У таком случају одбор не може да решава о оставци, јер ње у ствари и нема.

II

Основна школа оровичка, у срезу азбуковачком, службеним актом својим пита:

»Учтиво се умољава уредништво, да одговори на ниже изложено питање у једном од првих наредних бројева листа:

Чл. 58. закона о народним школама, стављено је у дужност месном школском одбору да саставља школски буџет, и да га шаље окружном одбору на одобрење. Чл. 28. закона о окружним, средњим и општинским буџетима предвиђено је, да се једном надлежно одобрен буџет не може мењати.

Суд и одбор општине торничке, у 1910 год. изоставио је 534 дин. и није хтео унети у свој општински буџет; овако преиначен школски буџет одобрила окружни одбор и Г. Министар.

У овој 1911 год. изоставили су 264 дин. и нису унели у свој оп. буџет: Да ли ће се и овај буџет одобрити у овој години, и да ли је правилан овакав рад?»

— На ово питање одговарамо:

По члану 58. тачке 2. закона о народним школама, школски одбори састављају, у почетку сваке школске године, школски буџет за нову годину, и шаљу га на одобрење окружном школском одбору.

По чл. 61. тачке 4. истога закона, окружни школски одбори прегледају и одобравају буџете школских општина.

Из ових законских одредаба јасно се види, да је последња инстанца за преглед и одобравање школских буџета окружни школски одбор и нико више.

Према томе, овако одобрен буџет има само да се достави политичким општинама, из којих је школа састављена, да целокупне одобрене суме унесу у своје буџете.

Ни политички одбори, ни окружни одбори, по мишљењу уредништва, не смеју да окрне ни једну нару из одобреног школског буџета.

Што се ипак противно ради, и од стране политичких општинских одбора и од стране окружног одбора, то само показује невршење закона, а никако какво њихово право.

Баш тиме, што је законодавац истргао из руку општинског одбора прављење школског буџета и пренео га на са свим друго тело, хтео је да живот школе обезбеди и отргне од расположења или нерасположења политичких општина.

Против оваке одлуке политичког одбора, којом редуцира буџете школске општине, треба изјавити жалбу у законском року надлежној средској власти и тражити да такво решење задржи од извршења.

Ако ово редуцирање врши окружни одбор, приликом прегледа буџета, онда и против његовог рада изјавити жалбу.

Независно, омет, од овога, тражити помоћ г. Министра Просвете и Црквених Послова, који по закону води општи надзор над школама.

III

Пауна, жена Јована Катришана, из Шарбановца, у срезу бољевачком, пита:

»На јавној лицитацији, коју је држала пореска власт на дан 24. јула 1909. год. продата је једна нива Јована Катришана, за наплату пореза, и уступљена је мени, као највећем понуђачу.

На ову ниву добила сам и тапију од првостепеног суда под 3. новембра 1909. године Бр. 21294.

Пре извесног времена, Станка ж. Петрашка П. Крајића, поднела је власти пресуду Првостепеног суда од 19. септембра 1909 год. Бр. 18054, и тражи да јој се уступи ова нива коју сам ја купила и имам тапију, јер је, вели, иста њој досуђена горњом пресудом, донесеном по спору њеном против Јована Ил. Ђорђевића, ондашњег.

Како сам ја сирота жена, те би ми било тешко водити спорове, ја се обраћам уредништву и молим га да ми изволи дати обавештење:

дела ове врсте не спречавају издвајајући младе људе, који сад обично служе у овим развратностима.

Неопходно је потребно такође спречити злоупотребу са јаким алкохолним пићима, која код осуђеника одржавају подстицање противно мирноћи у којој их треба одржавати, ако се хоће да их размишљање наведе на кајање. Не кажем да их треба од тога потпуно одбити, као што то раде у неким случајевима у Сједињеним Државама. Та апсолутна уздржљивост не би се могла без негода применити на људе који раде тешке послове; требало би само пазити на то, да одређене делове тога пића потроше они којима су и дати. Тако би се заштитило здравље ових бедника и избегли велики нереди. Дешава се често да неки осуђеник хоће да »лумпује« и за то чува своје оброке за петнајест дана и са оним што још прими у натури унапред, он се опија, прави ларму, туче се, а после живи о води и пасуљу кад му треба да има мало алкохола за одржање. — Додуше, има и других начина којима се ове неуредности одржавају: краде се у радионицама, у магацинима, у дрвари. Једни краду бакар за постављање лађа да би градили новац од две паре које су продавали јевтино сељацима. Други краду дрва, и истраћена носе их у станове аргусена, који се тим обезоружавају. Уверавају ме да је данас та служба измењена на боље, ја желим да је тако. ала могу рећи да кад сам ја био у Бресту, било је познато сваком, да аргусени нису никад куповали дрва.

Тако исто се ради и у браварници; осуђеници се стално уче у прављењу лажних кључева и других алатки потребних за отварање врата. Ова је негода може бити неизбежна у једноме пристаништу, где је неопходно потребно гвожђаријом снабдевати лађе, али зашто се сличне радионице не укидају у затворима у унутрашњости. Додајем, да је рад осуђеника ма какав био, далеко од тога да буде користан онолико колико рад слободних радника; али најмање има наде да ће се ова штетност искоренити. Батина може без сумње натерати осуђенике да раде, јер постоји разлика између рада и одмора, али никаквим средством не може се код осуђеника изазвати предузимљивост која само убрзава рад и води га ка савршенству. Влада треба да размисли о незнатним користима које дају обданице осуђеника и које никада не улазе као приход у буџет. Општи трошкови робијаша пењу се до 2.718.900 динара. Ево неких кредита.

Одело робијаша	220.500 д.
» » пуштених	23.012 »
Обућа »	72.900 »
Набавка и оправка окова	11.250 »
Издаци на крађе	7.690 »
Трошкови завода	130.000 »

Долази још плата чиновника и надница, одело и крађа чувара и. т. д.

(НАСТАВИТЕ СЕ)

1. да ли је тапија, од које прилажем препис, доказ о својини;

2. Има ли поменута Станка прече право на ово имање, по пресуди коју такође прилажем у препису, и у опште чија је сада својина ово имање?

— На ово питање одговарамо:

Тапија је доказ о својини имања, и све докле, докле не буде поништена пресудом надлежног суда, имање мора остати као својина онога, на чије име гласи тапија.

Пресуда првост. суда Бр. 18054, није поништила ову тапију, јер она регулисава један спор, вођен између Станке и Јована, и никакву обавезу не ствара за Пауну, која у овом спору нити је суделовала, нити била у њему у опште заступљена.

Станка мора тражити редовним судским путем уништај тапије Бр. 21294, а докле Пауну нико не може узнемиравати у уживању купљене њиве на јавној лицитацији.

IV

Један општински деловођа пита:

»Среска власт наредила је општинском суду, да узме у попис непокретно имање једног лица, које живи у овој општини већ девет година, али које је поданик Аустро-угарски, како би се заплатио неки дуг за његове повериоце.

Ово лице нема више земље од пет дана орања и кућу с плацем, и кад је приступљено попису, оно је изјавило да је земљоделац и да му се имање не може узети у попис.

Како ми је непознато, да ли § 471. грађ. суд. пост. важи и за стране поданике, то молим уредништво за потребно обавештење по овоме, како се не би учинила погрешка при попису?»

— На ово питање одговарамо:

По члану I уговора са Аустро-Угарском од 8. јануара ове године, држављани сваке уговорне стране уживају, у областима друге, иста права повластице и ослобођења, која уживају сопствени држављани.

Ако би се, сада, за расправу истакнутог питања, узела као основица само ова одредба из уговора, онда би се морало узети, да се благодетење из § 471. грађ. суд. пост. односи и на стране поданике, само ако су земљоделци.

Али како се ово питање не може да реши овако једностраним схватањем ове уговорне одредбе, него се основица за његово решење мора тражити прво у наређењима § 471. поменутог закона, из чије примене оно и истиче, а ова, међутим, говоре са свим другчије, онда и само питање добија други вид.

Тако, ако се добро проуче одредбе § 471. онда се мора уочити, да оне уз права која дају српским држављанима, обезбеђујући им извесно имање од продаје за дугове, стављају овима и једно ограничење у уживању и располагању са имањем, на име забрањују им да и сами могу отуђити пет дана орања и кућу с плацем.

Ово ограничење, међутим, никако се не може наметнути страним поданицима. у овом случају аустро-угарским, јер се томе противи члан II поменутог уговора који, између осталог, вели: »у опште да могу набављати покретна и непокретна добра, да их могу отуђивати или преносити сваким правним путем, а за све то неће им требати овлашћење или одобрење од земаљских власти.«

Кад се дакле, § 471. грађ. суд. пост. ступка, не може применити на аустро-угарске поданике и у овом делу његовом, којим се ограничава право слободног располагања имањем, онда за њих не важи ни благодетење, јер се извесне одредбе не могу само делимично примењивати према некоме, него важе у целокупном пространству своме.

У осталом, благодетења, о којима говори § 471. дата су као једна политичко економска мера, да заштите нашег сељака од пропасти и спрече сеоски пролетеријат, а никако и у тој намери, да заштите и стране држављане, према чијој судбини наша држава може бити равнодушна.

На крају стоји и овај разлог: уговор је закључен на основи рецпроцитета. Како аустро-угарски поданици немају у својој земљи право на благодетење, о коме говори наш § 471. то га не би имали ни наши држављани, и обрнуто, не могу га аустро-угарски држављани присвајати за себе у нашој земљи.

Према овоме уредништво иазази да треба узети имање у попис, па ће се, по извршењу продаје, ово питање расправити и судским путем.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Крста Јовановић, циглар, родом из Коношнице, среза власитиначког, окривљен је код начелства округа крагујевачког због преваре, али је у бегству. Стар је око 30 год., висок, сув, црномањаст.

Акт начелства окр. крагујевачког Бр. 18512.

Милић Ђорђевић, из Жировнице, окривљен је код начелства округа крагујевачког због крађе, али је у бегству. Стар је 23 год., високог раста, у лицу при, косе и очију прих; на левом образу има белегу од изгоретине у величини шаке.

Акт начелства окр. крагујевачког Бр. 19430.

Фридрих Хејдлер, прокуратор баварске економске банке у Аугсбургу, проневерио је милион марака и побегао. Стар је 30 год., висок 187 см. боје плаве, лица округла, косе бујне, браду и бркове бријао је.

Акт Министарства Унутрашњих Дела Бр. 17938.

Миливој Станковић, радник из Београда, окривљен је код кварта палидулског због крађе. Миливој је у бегству, има око 30 год., висок је, црномањаст; на једном образу има белегу од скрофула.

Акт кварта палидулског Бр. 8165.

Алекса Главашевић, касапски радник, стар 24 године, родом из Београда, средњег раста, у опште плав, побегао је из притвора Управе града Београда, где је издржавао затвор од 6 месеци по пресуди првост. суда за град Београд. Он има још да издржи 79 дана затвора.

Акт Управе града Београда бр. 35174.

Михаило Лазић, земљоделац, из Доњих Јарушица, среза лепеничког, побегао је из општинског притвора у коме је био због опасне крађе. Стар је 29 год., средњег раста, очију зелених, у лицу плав, носав, нос повијен, кад говори врело и замуцкује, у одећу од шајка.

Депеша начелника среза лепеничког Бр. 23107.

Драгутин Протић и Драгољуб Лазић, бив. трговачки помоћници, из Шапца, окривљени су код начелства округа подринског због крађе. Драгутин има 15 год., омален је, пун, а Драгољуб је сувољав и црномањаст.

Депеша начелства округа подринског Бр. 15169.

Миливој Остојић, звани «Банбрак», стар 16 год., средњег раста, у лицу пун, боје плаве; **Добросав Петровић**, звани «Јелац», стар 18 год., раста средњег, у лицу смеђ, и **Милорад Пузовић**, стар 16 год. средњег раста — сви коцкари из Ужица — ноћу између 9. и 10. тек. месеца извршили су једну опасну крађу и побегли.

Депеша начелства окр. ужичког Бр. 8590.

Препоручује се полицијским и општинским властима, да за овим побеглим лицима учине најживљу потеру, и у случају проналаска стражарно их упуте властима које су потернице издале, с позивом на означене бројеве акта или депеше.

Т Р А Ж Е С Е

Светозара, сина Неце Јеличића, кочијаша, који је био шегрт код Томе Кручковића, ковача у Дражевцу, нестало је пре месец дана. Стар је 12 год., омален, плав; у времену нестанка на себи је имао порхетско одело.

Акт начелника среза посавског, округа београдског Бр. 12203.

Душан, син Станка Ристића, из Катуне, среза темнишког, побегао је пре неколико дана од својих родитеља, и до данас се није вратио нити се о њему могло ма што сазнати. Стар је 14 год., омален, плав, блесав, у одећу од црног сукна.

Депеша начелника среза темнишког Бр. 11773.

Марију, жену Јозефа Целнера, из Вел. Митровице, која је одбегла од свог мужа, тражи начелство округа подринског актом Бр. 15243. Марија има 30 год., омалена је, црномањаста, у лицу пегава; говори српски, мађарски и немачки; по занимању је куварница.

Првослав, син Игњата Радовића, из Бачевице, побегао је од својих родитеља још 24. прошлог месеца, и до данас се није вратио нити се о њему ма шта сазнао. Стар је 14 год., средњег раста, смеђ, очију зелених, носав повећег, образа дугачких.

Акт начелника ср. гружанског Бр. 21080.